

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар музыка мектептері және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Соқпалы аспаптар» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа по предмету
«Ударные инструменты» детских музыкальных школ и
музыкальных отделений детских школ искусств**

Астана - 2016

Балалар музыка мектептері және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Соқпалы аспаптар» пәні бойынша білім беру бағдарламасы– «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2016, – 50 б.

Образовательная программа по предмету «Ударные инструменты» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств– РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2016 год, – 50 с.

Балалар музыка мектептері және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Соқпалы аспаптар» пәні бойынша білім беру бағдарламасы оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

Образовательная программа по предмету «Ударные инструменты» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусство пределяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

*ҚР БҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(2016 жылғы 07 желтоқсандағы №6 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра
дополнительного образования МОН РК
(протокол от 07 декабря 2016 года №6)*

*©Республикалық қосымша білім
беру оқу-әдістемелік орталығы, 2016
©Республиканский учебно-методический
центр дополнительного образования, 2016*

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка
бөлімдерінің «Соқпалы аспаптар» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

1. Балалар музыка мектептері және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Соқпалы аспаптар» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) оқытудың мақсатын, міндеттерін, оқу мерзімін, мазмұнын, әр сынып бойынша бағдарламалық талаптарды, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, пәнді игеруден күтілетін нәтижелерді, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Бағдарламада қолданылатын терминдер:

1) адажио – баяу музыкалық темп, басты музыкалық қимылдардың екінші деңгейі, ларгоға қарағанда жылдамырақ (ең баяу ритм), бірақ андантеден баяу;

2) анданте – музыкалық термин, музыкалық шығарма орындалуға тиіс музыкалық жылдамдықты белгілейді, және минутына 76-дан 108-ге дейінгі соққыға дейін темпіне сәйкес келеді, адажио мен модерато арасында орналасады;

3) аппликатура – музыкалық аспапта ойнау кезіндегі саусақтардың орналасу және алмасу тәртібі;

4) арпеджио – фортопианода, бірнеше клавишалық (ксилофон, виброфон) және ішекті аспаптарда аккордтардың дыбысы бірінен соң бірі шығатындай аккордтарды орындау тәсілдері;

5) арпеджио – аккордтың үні бірінің артынан бірі жалғасатын кейбір клавиштермен (ксилофон, виброфон) және ішекті аспаптармен фортепианода аккордтарды орындау тәсілі;

6) барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұру – барабанда ойнау тәсілі – таяқшалар соққысын жылдам ауыстыру;

7) вибрато (тремоляция) – саусақтармен жылдам алмастырып ішектерді ұру.

8) глиссандо – бір дыбыстан келесі дыбысқа сырғуды білдіретін музыкалық термин, штрих; реңктік әсер береді;

9) димидуэндо – дыбыс күшінің бірте-бірте азаюын білдіретін музыкалық термин;

10) доминантсептаккорд – терция бойынша орналасқан немесе орналасуы мүмкін төрт дыбыстан тұратын аккорд;

11) крещендо – дыбыс күшінің бірте-бірте көбеюін білдіретін музыкалық термин;

12) метроном – тең соққылармен қысқа уақыт аралығын белгілейтін құрылғы;

13) мецце форте – дыбысталу деңгейінің ерекшеліктерімен байланысты, музыкадағы серпін түсініктері мен ноталық түсініктердің жиынтығы;

14) музыка теориясындағы гамма – іргелес сатылары бір-бірінен толық дыбысқа, немесе жартылай дыбысқа қалып отыратын, белгісіз созылыңқылықтағы дыбыстардың қатары. Гамма мектептік орындау тәжірибесінде жоғары немесе баяу октавалық дыбыстар қатарын білдіреді;

15) умерато – ритмнің музыкалық мағынасы: қоңыржай, анданте мен аллегроның арасында;

16) музыкадағы мажор – үйлесімді үндестіліктің ладтарының бірі. Мажорлық дыбыстар қатарының сипаттық ерекшелігі – бірінші сатыдан үлкен терцияға артта қалатын оның үшінші деңгейі;

17) музыкадағы минор – үйлесімді үндестілік ладының бірі. Минорлық дыбыстық қатарға тән ерекшелік — бірінші сатыдан кіші терцияға қалып артта қалатын оның үшінші сатысы.

18) остинато (итальяндық *ostinato*, латындық *obstinatus* — жігерлі, қыңыр) – музыкалық композицияның әдісі мен техникасы, сазды сөз орамын бірнеше рет қайталау (сазды остинато), ритмикалық фигуралар (ритмикалық остинато) немесе үйлесімді айналым (үйлесімді остинато);

19) орындаушылық аппарат – ойын процесіне қатысатын және өзара күрделі жүйке - бұлшық ет қызметімен байланысқан физиологиялық органдардың кешені;

20) септаккóрд – терция бойынша орналасқан немесе орналасуы мүмкін төрт дыбыстан тұратын аккорд;

21) тремоло – мелизм түрлері. Ішекті, клавишалық, соқпалы және басқа да музыкалық аспаптарда ойнаудың түрлері: бір дыбысты жылдам көп мәрте қайталау немесе көршілес емес 2 дыбыстың, 2 дыбыс үндестігінің жылдам алмасуы;

22) триоль –, дыбысталу уақыты бойынша есепте сол ұзақтықтағы екі нотаға тең келетін, бірдей ұзақтықтағы үш нотадан тұратын топ;

23) үшдыбысты – терция бойынша орналасқан үш дыбыстан тұратын аккорд;

24) форте – дыбысталу деңгейінің ерекшеліктерімен байланысты, музыкадағы серпін түсініктер мен ноталық түсініктердің жиынтығы;

25) штрихтар – дыбыс құрайтын ноталарды, (ноталар тобын) орындау тәсілі (амалы және әдісі).

3. Бағдарламаның мақсаты: соқпалы аспаптарда ойнау бойынша алған білім, білік және дағдылары негізінде білім алушылардың музыкалық-шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

1) музыкалық шығармаларды соло және ансамбльде сауатты орындауға мүмкіндік беретін соқпалы аспаптарда ойнау білімін, білігін және дағдыларын меңгеру;

2) бағдарламалық талаптарға сәйкес соқпалы аспаптарға арналған әртүрлі жанрдағы және формадағы шығармаларды меңгеру және орындау;

Дамыту:

1) үйлесімді есту қабілетін, ритмді сезуін, музыкалық есте сақтау жадын, шығармашылық қиялын, әртістік қабілеттерін дамыту;

2) бейнелі ойлауын, музыканы эмоциялық қабылдауын, білім алушылардың шығармашылық қызметке оң уәждемесін қалыптастыру;

3) музыкалық ой-өрісін кеңейту, білім алушының жеке қабілетін дамыту;

Тәрбиелік:

1) музыкалық, орындаушылық талғамды, музыканы дұрыс қабылдауға, музыкалық шығармаларды тыңдай білуге тәрбиелеу;

2) отандық және әлемдік мәдени құндылықтарды, салттарды, халық шығармашылығының үздік үлгілерін меңгеру арқылы өнерге деген сүйіспеншілікті тәрбиелеу;

3) музыка өнерін тану арқылы рухани, адамгершілік, эстетикалық, патриоттық, интернационалдық тәрбие беру;

3) білім алушының кәсіби оқыды жалғастыруға саналы уәждемесін қалыптастыру.

5. Бағдарламаны іске асыру мерзімі – 5 жыл. Негізгі, жалпы орта білімді аяқтамаған, бірақ музыка саласындағы техникалық және кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға түсуді жоспарлап отырған балалар үшін, мектептің педагогикалық кеңесінің шешімімен білім беру бағдарламасын меңгеру мерзімі бір-екі жылға ұлғайтылуы мүмкін.

6. Бағдарлама болашақ әуесқой музыканттың әрі қарайғы тәжірибелік қызметі үшін қажетті, соқпалы аспаптарда ойнау тәсілдерін тереңірек меңгергісі келетін 9 жастан асқан балаларды оқытуға арналған.

7. Бағдарлама музыкалық дарындылығы, дайындығы және жалпы дамуы түрлі деңгейдегі балаларға арналған. Оқу жүктемесінің көлемі үлгілік оқу жоспарында анықталған. Бағдарламаны меңгеру қорытынды аттестациямен аяқталады.

8. Педагог бағдарламаның мақсатына жету үшін білім беру процесінің тек өзара байланыстың тиімділігіне себеп болатын келесі негізгі қағидаттарға:

1) сабақтың жүйелілігі және тұрақтылығы;

2) оқу процесінің мақсаттылығы;

3) бірізділік және жүйелілік;

4) қолжетімділік және дараландыру;

5) жұмысқа деген талапты бірте-бірте көтеру және бастаған жұмысты аяғына дейін жеткізу;

6) саналылық және белсенділік;

7) материалдың қайталануы;

8) көрнекілік;

9) білім алушының теориялық және практикалық қызметінің тұтастығы;

10) білім алушы жас және жеке ерекшеліктерін белгілеу;

11) оқытудың жеке және топтық формаларын үйлестіру.

9. Бағдарлама баланың шығармашылық және рухани-адамгершілігін өзін өзі анықтауын, тұлғаны дамытудың жеке траекториясына бағытталған вариативтік білім беруді қамтамасыз ететін жеке бағдарлану жүйесімен жүзеге асады.

10. Бағдарлама білім алушылардың:

1) қажетті музыкалық сауаттылық деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін соқпалы аспаптарда ойнау білімін, білігін және дағдыларын меңгеруге;

2) білім алушының шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;

3) білім алушының әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;

4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;

5) білім алушының бойында музыка өнері саласындағы негізгі кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

11. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемелерін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

12. Пәннің мақсаты қол жеткізу және міндеттерін іске асыру үшін оқытудың келесі әдістері қолданылады:

1) ауызша (әңгіме, әңгімелесу, түсіндіру);

2) көрнекі құралдар (педагогтің аспапта шығарманы орындауы, бақылауы, интерактивтік және мультимедиялық таныстыруды көрсету);

3) практикалық (аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс);

4) талдау (салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту);

5) эмоциялық (ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту) және басқалары.

13. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және физикалық қабілеттері, музыкалық қабілеттерінің даму деңгейі сияқты жеке ерекшеліктеріне байланысты болады. Оқу процесі қарапайымнан күрделіге қарай құрылады.

14. Сабақтың формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта ойнау арқылы пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау мақсатында өткізіледі;

3) дайындық-концерттік (дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету);

4) байқаулар;

5) ойын сабағы - сабақ барысында ойын технологияларын қолдану;

6) экскурсия сабағы және басқалары.

15. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

16. Бағдарламаның ерекшелігі балалардың соқпалы аспаптарда ойнау бойынша білім, білік және дағдыларды, шығармашылық қызмет тәжірибесін, жеке және ансамбльде орындау тәсілдерін алуға жалпы бағытталуы болып табылады.

17. Ұжымдық музыка ойнаудың негізгі практикалық міндеттері – ансамбльдің дыбысталуын тыңдай білу, бірыңғай ритмикалық қағысты сезіну, келісілген түрде және өзгермелі икемді қағыста көркем ойнау, бірге орындау, ансамбль қатысушыларымен әрекеттесу сияқты ансамбльде ойнаудың арнайы дағдыларын қалыптастыру.

18. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне (оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қол жеткізуге бағытталған.

19. Сыныпта оқу-тәрбие жұмыстың негізгі түрі білім алушының теориялық білімді теориялық білімді практикамен бір уақытта алатын сабақ болып табылады. Сабақтың жеке түрлерін педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен байланыстырған пайдалы. Әр

білім алушы үшін сабақты жүргізудің түрлі формалары, темпі мен тәсілдері қолданылады.

20. Сабақпен қатар жұмыстың сабақтан тыс түрлері жүргізіледі:

1) оқу бағдарламасын дайындау бойынша өз бетінше жүргізілетін сабақтар;

2) бақылау сабақтарына, сынақтарға және емтихандарға дайындық;

3) концертте, байқауда өнер көрсетуге дайындық;

4) шығармашылық және мәдени-танымдық іс-шараларға қатысу;

5) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға және басқаларға бару;

6) музыкалық қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесулер қолданылады.

21. Жеке оқытудың ерекшелігі әдісті, құралды, оқытудың түрі мен репертуар жиынтығын таңдауға вариативтілігін болжайжы.

22. Сыныпта жұмыс істеу үшін репертуарды таңдау әр нақты білім алушының жеке ерекшеліктеріне, оның музыкалық қабілеттеріне және еңбекқорлығына байланысты.

23. Оқу репертуарының түрлі жанрдағы және стильдегі шығармалармен толығыуы музыкалық материалды меңгеруге, салыстыруға, жүйелендіруге жақсы жағдай туғызады.

24. Педагог бағдарлама репертуарын таңдай келе көркем құндылық, тәрбиелік мәні, музыкалық мәтіннің қолжетімділігі, жанрлар мен стильдердің түрлілігі, болашақ концерттік бағдарламаны құрастыру қисындылығы қағидаларын басшылыққа алады.

25. Оқу жұмысында автордың ойы сақталған және соқпалы аспаптарға тән ерекшеліктер кеңінен қолданылған, басқа аспаптарға арнап жазылған шығармалар қолданылады.

Музыкалық шығармамен жұмыс істеу барысында меңгеретін шығарманың көркем және техникалық жақтары арасындағы байланыс есепке алынады.

26. Бағдарлама заманауи музыка мектебіне интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін енгізуді қарастырады.

27. Сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы болып табылады. Жеке сабақтарды педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен үйлестіру өте тиімді.

28. Сабақтардың бағдарламалары білім алушы теориялық білімді практикамен бір уақытта алатындай құрылады.

29. Сабақпен қатар жұмыстың сабақтан тыс түрлері жүргізіледі:

1) ансамбльде ойнау;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға және тағы басқаларға бару;

5) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесулер.

30. Білім беру бағдарламасы негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың анықталған осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

31. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

1) титул парағы;

2) түсінік хат;

3) оқу қызметін жоспарлау;

4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

32. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

1) білім беру ұйымының аталуы;

2) оқу пәнінің аталуы;

3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;

4) оқу жұмыс бағдарламасының әрекет ету мерзімі (оқу жылы);

5) педагог туралы қысқа мағлұмат;

6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

33. Түсінік хаттың мазмұны:

1) оқыту процесінде қолданылатын білім беру бағдарламасы, оқу құралдары, оқулықтар;

2) аталған сыныпта пәнді оқыту барысындағы өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;

3) аталған сыныпта оқытудың ерекшеліктері (дамытушылық, түзетушілік-дамытушылық, дарынды балалармен және тағы басқа жұмыстар);

4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;

5) өзгерудің себебі мен мақсаттылығын көрсете отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпарат.

34. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметінің сипаттарын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

35. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;

2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;

3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

36. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

37. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

38. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

39. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде бағдарламаны іске асыру бойынша жеке жоспарлар, концерттік және емтихандық бағдарламалар күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекше болуы мүмкін.

40. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

41. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушының музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

42. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

43. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

44. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын және басқаларды қамтиды.

45. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ритмдік және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстандық композиторлардың шығармаларын кеңінен қолданады.

46. Оқу репертуарының әр түрлі жанрлардағы және стильдердегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқу, салыстыру, жүйелеу үшін оңтайлы жағдай туғызады.

47. Репертуар заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларды қамти отырып жүйелі түрде жаңартылады және кеңейтіледі.

48. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысып, білім алушыға көркемдік мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын мұқият ойластырады.

49. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін анықтайды, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

50. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

51. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

52. Білім алушының музыкалық ой-өрісін кеңейту үшін, сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

53. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) ноталарды парақтан оқу дағдылары.

54. Әр жарты жылдықтың соңында педагог білім алушының тапсырманы орындау сапасын белгілейді және бекітілген репертуарлық тізбеге өзгерістер енгізеді, жылдың соңында музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

55. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ритмі, жады);
- 2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;
- 3) аспапқа икемделу деңгейі;

4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;

5) музыкамен айналысуға деген көзқарасы;

6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;

7) өз бетімен жұмыс істеу білігі;

8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;

9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;

10) жылдың соңындағы жетістіктері;

11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

56. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

Педагог баланың барлық ерекшеліктерін ескереді және жағымды жақтарын баса назар қойып және дамыта отырып, осы қабілеттерін педагогикалық процесте оңтайлы пайдаланады.

57. Алғашқы сабақтар қолды дұрыс қою тәсілдерін, дыбысты шығару жолдарын меңгеруге, аппликатураны меңгеруге және аспапты дұрыс қолдану білігіне арналады.

58. Педагог жұмыстың бастапқы кезеңінде аспапта тек қажетті пластинкаларды қалдыра отыра, өз білгенінше шектеулі дыбыстық қатарды қолданады және диапозонын пентатоникаға дейін, одан кейін толық жетіқатарлы дыбыстық қатарға дейін кеңейтіп, біртіндеп жаңа дыбыстарды қосады.

59. Педагог кіші барабанда ойнау барысында білім алушыға күрделі үйлестірілген көру, есту, қозғаушы, ерікті міндеттер қатарын үйретеді, ойлау арқылы нотоұстаушыда ноталардың орнын, дыбыстарды, дыбыс деңгейін анықтауға үйретеді.

60. Педагог аспапта ойнауды үйрету барысында көркем музыканың әсер етуінің түрлі жолдарын және білім алушының орындау, мазмұндау, музыканы қабылдау сияқты кез келген міндеттерді орындау барысында жан-жақты шығармашылық белсенділікті тудыратын тәсілдерін біріктіреді.

61. Педагог шеберлікті құру және жинау үшін орындаушыны, музыкантты тәрбиелеудің құрамды бөлігі болып табылатын гамманың техникалық материалын, арнайы жаттығулар мен этюдтерді таңдайды.

62. Білім алушының көркемдік қабілеттері кешенді дамиды. Білім алушының дыбысталудың алғашқы ішкі есту түсінігін, одан кейін орындаудың сапасына есту бақылауында байқалатын, есту белсенділігін дамытуда үнемі жұмыс жүргізіледі.

63. Педагог бірте-бірте білім алушыға қажетті дыбысталу мен дыбысталудың арасындағы автоматты байланысты пысықтайды. Білім

алушы қажетті дыбыстық нәтижеге жете отырып, алдына қойған мақсатқа физикалық жағынан бейімделеді, өзінің орындаушылық қимылдарын жетілдіреді.

64. Гаммалармен жұмыста кезіндегі негізгі міндет: орындау сапасын жақсарту. Білім алушы гаммаларды орындау барысында дыбысталудың әуендік сызығын тыңдауға, мәнерлі әуенмен ойнауды, әр дыбысты тыңдап және оны есту арқылы созылыңқылықтың соңына дейін жеткізуді үйренеді.

65. Педагог ойнау дағдыларын нығайтуды жалғастырады, ойнаудағы ыңғайлылықты сезінуді іздестіруді жүргізеді, қозғалыс пластикасын өңдейді.

Білім алушының алдына динамикалық және артикуляциялық міндеттер, сонымен қатар екі қолдың қимылының түрлі динамикалық және артикуляциялық ара қатынаста үйлестіру міндеттерін қояды.

66. Оқыту мен тәрбие берудің тиімді құралы білім алушының шығармашылық белсенділігін ынталандыратын әртүрлі көркемдік көріністерді тұтас тануына тарта отырып, пәнаралық байланысқа сүйену. «Соқпалы аспаптар» пәнінің үлгілік оқу жоспарындағы «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлем музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы.

67. Білім беру бағдарламасын іске асыруды оқыту пәнінің бейініне сәйкес келетін арнайы кәсіби (орта және жоғары) білімі бар педагогикалық кадрлар қамтамасыз етеді.

68. Бағдарламаны іске асыру шарттары:

- 1) соқпалы аспаптардың жиынтығының;
- 2) фортепиано;
- 3) ноталарға арналған пульттар;
- 4) CD және DVD дисктерді тыңдауға арналған ойнатқыш құралдар;
- 5) аудио және бейне құралдар;
- 6) аудио және бейне материалдардың үлгілері (шеберлік сабақтардың және өнер көрсетулердің жазбалары);
- 7) шығармалардың фонограммалары;
- 8) ноталық әдебиеттің, жинақтар мен оқу құралдарының бар болуы.

Сабақтар кең, жақсы жарық түсетін, желдетілетін, акустикасы жақсы ғимараттарда өткізіледі.

69. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептерінің материалдық-техникалық базасы санитарлық, өртке қарсы нормаларға, еңбекті қорғау нормаларына сәйкес болуы тиіс.

70. 1 сыныптың болжамды бағдарламалық талаптары:

- 1) білім алушы соқпалы аспаптардың тобымен: ксилофон, кіші барабан, аспаптардың құрылымымен танысады, қолды қоюды және дыбыс шығару қағидаттарын меңгереді;

2) сабақтар «жастықта», сондай-ақ тікелей аспапта жүргізіледі. Жалғыз соққылар әр қолмен жеке, сондай-ақ оң және сол ауыстырумен игеріледі. 1 белгіге дейінгі мажорлық гаммалар, сондай-ақ үшдыбыстылықтар;

3) кіші барабан: оң және сол қолды қоюға арналған сабақтар әсіресе оқытудың бастапқы кезеңінде маңызды. Жалғыз соққыларды, сонымен қатар түрлі ритмикалық жаттығуларды (төрттік, сегіздік, он алтылық) пысықтау;

4) тремоло тәсілімен танысу. Тремоло мен ритмдік жаттығуларды орындаудың қарапайым тәсілдерін пысықтау;

5) білім алушы оқу жылының ішінде ксилофонда 1 белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, гаммалардағы жаттығуларды, 2-4 этюдті, 4-6 пьесаны меңгереді, кіші барабанда 8-10 ритмикалық этюдтер мен жаттығуларды меңгереді.

71. 1 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Соқпалы аспаптар тобымен танысу. Теориялық мәліметтер.

Оркестрлік музыкадағы ксилофон мен кіші барабанның міндеттері. Сабақтағы қауіпсіздік ережелері. Қауіпсіздік техникасының ережелері мен өрт қауіпсіздігі.

2-тақырып. Ксилофон: аспаптар құрылымы және оны қолдану ережесі. Ксилофонды жасау тарихы. Лад (минор, мажор) туралы түсінік. Мажор мен минорды естуі арқылы анықтау, аталған ладтардың мәнерлік мағынасы.

Қолдың қалпы, баяу ритмде жалғыз-жалғыз соққылар арқылы жаттығулар.

3-тақырып. Кіші барабан: аспаптар құрылымы мен онымен қолдану ережесі. Қолдың қалпы, саңылаусыз барабанда жаттығу. Бөлек оң және сол қолымен жалғыз соққылар. Кіші барабанға арналған ритмдік жаттығулар.

4-тақырып. Музыканы тыңдау. Соқпалы аспаптарда ойнайтын атақты орындаушылардың шығармашылығымен танысу. Шығарманы талдау.

5-тақырып. Музыкалық сауаттылықтың негіздері. Музыкалық дыбыс туралы түсінік. Дыбыстардың атауы. Жоғарлығына қарай дыбыстарды ажырату. Альтерацияның таңбалары. Ноталық стан (нотаұстаушы). Скрипка кілтінде ноталардың орналасуы. Ұзақтықтары (толық, жарты, тоқсандық, сегізінші, он алтыншы). Өлшемдері 2/4, 3/4, 4/4. Серпіні (форте, пиано). Ритмдер – орыс және итальяндық мағынасы: *moderato*, *andante*, *adagio*.

6-тақырып. Жаттығулар, гаммалар, этюдтер. Саңырау барабандағы жаттығулар. Жалғыз соқпалылар. Этюдтер мен гаммаларды меңгеру.

7-тақырып. Ксилофон: қолдың қалпы. Бір ритмде жалғыз-жалғыз соққылармен (тірекке) жатығуларды жаттау және орындау. Баяу ритмде қолдың дұрыс және анық қимылдармен жұмыс істеу. Бірқалыпты ритмде қолдың дұрыс және анық қимылдарымен жұмыс істеу.

8-тақырып. До мажорды гаммасын жаттау және орындау. Ли минорды гамманы жаттау және орындау. Гаммаларды и арпеджионы жаттау және орындау. Бірқалыпты ритмде (1 немесе 2 октавалар) ширектік және сегіздік созылыңқылықпен до мажор мен ля минор үндестілігінде үшдыбыстылықты жаттау және орындау. Гаммаларда жаттығуларды орындау: гамманың әр сатысында екі және төрт соққидан. Орындаудың қарапайым тәсілдерін жаттау және өңдеу, оны дамыту үшін тремоло және түрлі жаттығулар.

9-тақырып. Кіші барабан: қолды қою. Біртіндеп шапшаңдату мен бәсеңдеу арқылы баяу ритмде «қарапайым қос» жатығулары.

10-тақырып. Шығармалармен жұмыс. Дыбыс шығару. координацияларды, аппликатура, штрихтарды дамыту.

11-тақырып. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, үш дыбыстылықтың арпеджиосы ширектік және сегіздік созылыңқылы бір дыбыспен үндес. Тремолоны дамыту үшін жаттығулар. Пьесаларды жаттау.

12-тақырып. «Қарапайым қос соққы» жаттығуларын бірқалыпты темпте, баяу темпте, шапшаңдатумен жаттау және өңдеу. «Қарапайым қос» жаттығуларын баяулатумен жаттау және өңдеу (ең қабілетті білім алушылар үшін кері серпіліспен «күрделі қос соққылар» жаттығулары. Ноталар мен үзілістердің ұзақтылығына байланысты жаттығуларды 2/4, 3/4, 4/4 мөлшерлерінде (тактің қатты бөлігіне екпін түсіріп) жаттау және өңдеу (бүтін, жартылық, ширектік, сегіздік, онақтылық).

13-тақырып. Парақтан оқу. Бағытталған зейінді тәрбиелеу.

14-тақырып. Тремоло тәсілін меңгеру. Ксилофон: гамманың әр сатысында екі және төрт соққидан гаммада жаттығулар. Оны дамыту үшін тремоло мен ритмикалық жаттығуларды орындау қарапайым тәсілдер. Этюдтерді, пьесаларды жаттау.

15-тақырып. Кіші барабан: қайталанған соққыларға мен кері серпілістерге машықтану. Кіші барабанға арналған ритмдік жаттығулар.

72. 1 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) ксилофон мен кіші барабанның құрылысын біледі;

2) ксилофон мен барабанды ұстау ережесін біледі;

3) ксифолонда қолды қоюды біледі;

4) ксифолонда бір ритмде бір соққылы (бір пластинадан) жаттығуды орындайды;

5) ксилофонда екі тәсілмен: білезікпен және білекпен ойнау жаттығуларын орындай біледі;

6) талаптарға сәйкес негізгі музыкалық терминдерді біледі;

7) қолды қоюды, саңырау барабандадағы жаттығуларды біледі;

8) кіші барабанда гамманың, этюдтың жаттығуларын орындай біледі;

9) дыбысталу мен ритмнің нақтылығын бақылау дағдыларына ие;

10) қағаздан оқудың алғашқы дағдыларына ие;

11) тремолоны орындауды дамытудың тәсілдеріне ие;

12) ксилофонда ритмдік жаттығуларды, этюд пен пьесаны орындайды.

73. 2 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) ойын аппаратын және техникалық дағдыларды дамыту. Кіші барабанда қолды қою бойынша сабақтарды жалғастыру. Гаммалар, этюдтер жаттығуларды ксилофон мен кіші барабанда жаттап алу. Ноталарды парақтан оқу. Зейінді, өзін-өзі талдауды дамыту. Тремоло тәсілдерін меңгеру;

2) $2/4$, $3/4$, $4/4$ мөлшеріндегі ауыспалы ритмде түрлі комбинацияларды ноталардың созылыңқылығымен орындауды одан әрі дамыту. Нүктелі нота. 4-6 жаттығулар немесе этюдтер, пионерлік барабанды екі таяқпен кезек-кезек жылдам соғу;

3) оқу жылының ішінде ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, үшдыбыстылықты, екі октавада 2 белгіге дейін қоса арпеджионы, 8-10 жаттығуларды және этюдтерді, ансамбльді қоса алғанда 4-6 пьесаны меңгереді;

4) кіші барабанда қажетті оңай ритмикалық жаттығуларды меңгеру қажет: сегіздік, триоли, он алтылық, сегіздік және екі оналтылық, сегіздік нүктемен және оналтылық.

74. 2 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Ойын аппаратын бекіту және дамыту. Оң және қолмен соқылардың мөлшерлестік күшін жетілдіру. Ксилофон: тікелей қозғалысты қоса алғанда бір белгіге дейін екі октавадан мажорлық және минорлық гаммалар. Жаттығуларды, пьесаларды жаттау.

2-тақырып. Музыканы тыңдау. Атақты соқпалы аспаптар орындаушыларымен шығармашылығымен танысу. Шығармаларды талдау.

3-тақырып. Кіші барабан. «Қарапайым қос соққылар» жаттығуларды шапшаң және баяу, «күрделі қос соққылар» бірқалыпты қоңыржай ритмде орындау. Жаттығуларды, пьесаларды жаттау.

4-тақырып. Техникалық дағдыларды дамыту. Ксилофон: екі белгіге дейін қоса алғанда екі октавадағы үндестілікте мажорлық және минорлық гаммалар, үшүндестілік арпеджио. Жаттығуларды, пьесаларды жаттау.

5-тақырып. Кіші барабан: нүктелі нота (пунктирлі ритм, мүмкіндігінше қарапайым түрдегі триоли). Пьессаларды жаттау.

6-тақырып. Шығармалармен жұмыс. Мәтінді тура орындау, ерекшеліктері. Динамика. Ксилофон: үш белгіге дейін қоса алғанда екі октавадағы үндестілікте мажорлық және минорлық гаммалар, үшдыбысты арпеджио. Гамманың әр сатысында 2, 3, 4 соққыдан гаммалардағы жаттығулар. Жаттығуларды, пьессаларды жаттау.

7-тақырып. Кіші барабан: кіші барабанға арналған ритмдік жаттығулар.

8-тақырып. Қағаздан оқу. Өзін-өзі талдау.

9-тақырып. Тремоло тәсілі. Ксилофон. Жұмсақ ритмде екі октавада өткен гаммаларды қайталау. Жаттығулар және этюдтер. Түрлі сипаттағы пьессалар.

10-тақырып. Кіші барабан: пионерлік барабан. Этюдтерді жаттау. Тремоло тәсілін дамыту (даңғыр).

75. 2 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) ксилофонда оң және сол қол соққысы күшінің мөлшерлігіне ие болады;

2) талаптарға сәйкес музыкалық терминдердің негізін біледі;

3) тура қимылды қоса алғанда ксилофонда бір белгіге дейін екі октавада мажорлық және минорлық гаммаларды орындайды;

4) дыбысталу мен ритмнің нақтылығын бақылау дағдыларына ие;

5) қағаздан оқудың алғашқы дағдыларына ие;

6) кіші барабанда «қарапайым қос соққылар» жаттығуларды шапшаң және баяу, ал «күрделі қос соққылар» тура бірқалыпты қоңыржай ритмде орындайды;

7) ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, екі белгіге дейін қоса алғанда екі октавалық үшдыбыстық арпеджио, ансамбльді қоса алғанда жаттығуларды, этюдтерді, пьессаларды орындайды;

8) кіші барабанда ойнаудың техникалық дағдыларына ие болады, жаттығуларды, этюдтерді орындайды.

76. 3 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) кіші барабанда орындаушылық аппаратты одан әрі жетілдіру. Кіші барабанда ойнаудың техникалық дағдыларын дамыту. Барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып орындаудың қарапайым түрлеріне жаттығуларды жаттау;

2) ансамбльде ойнау (оркестре). Ксилофонда ойнаудағы қозғалтқыш техникалық дағдыларын дамыту. Түрлі қозғалыстағы жаттығулар: әр қолмен бөлек және қолды алмастыру арқылы ойнау;

3) мажорлық және минорлық гаммалар төрт белгіге дейін екі октаваны қоса алғанда, тура қозғалыстағы үшдыбыстылық арпеджио. Жаттығуларды, этюдтерді жаттау;

4) шығармамен жұмыс. Музыкалық шығармаларды талдау. Музыкалық шығармаларды жаттау кезіндегі техникалық қиындықтар;

5) парақтан оқу дағдысын жетілдіру;

6) тремоло тәсілін меңгеру;

7) оқу жылының ішінде ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды төрт белгіге дейін, үш дыбыстылық, екі октавадағы арпеджио үндестілігі 3 белгіге дейін, 6-8 этюдтер мен жаттығуларды, 4-6 этюдтерді қоса алғанда, ансамбльде орындалатын пьесаларды қоса алғанда;

8) кіші барабанда триольді ритмнің түрлі ритмдік қатынасын меңгеру қажет (сегіздік триоль, оналтылық, ширектік), «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып» ойнаудың бастапқы дағдылары, парақтан 6-8 этюдтердің ноталарын оқу.

77. 3 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіші барабандарға арналған ырғақты жаттығулар.

2-тақырып. Орындау аппаратын одан әрі жетілдіру. Барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып орындаудың қарапайым түрлеріне жаттығулар. «Күрделі қос соққылар», даңғырдың қарапайым түрлерін орындау, триольді, 4/4, $\frac{3}{4}$, 4/4 мөлшерлеріндегі сегіздік және он алтылық ноталарда жаттығулар, бір және екі нотадан форшлаг, екпіндер. Жаттығулар мен этюдтерді жаттау. Ансамбльде (оркестрде) ойнау.

3-тақырып. Музыка тыңдау. Соқпалы аспаптарда ойнайтын атақты орындаушылардың шығармашылығымен танысу.

4-тақырып. Ксилофон. Жаттығулар, гаммалар, этюдтер. Қозғалыс техникалық дағдыларын дамыту. Төрт белгіге дейін екі октавадағы мажорлық және минорлық гаммалар, тура қозғалыстағы үшдыбыстылық арпеджио. Жаттығулар мен этюдтерді жаттау.

5-тақырып. Шығармамен жұмыс. Орындауды талдау. Түрлі сипаттағы пьесаларды жаттау.

6-тақырып. Парақтан оқу. Зейінді тәрбиелеу.

7-тақырып. Тремоло тәсілін меңгеру. Қайталанған соққыларды және кері серпілістерді жаттықтыру.

78. 3 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) талаптарға сәйкес негізгі музыкалық терминдерді біледі;

2) кіші барабанда, ксилофонда ойнаудың техникалық дағдыларына ие;

3) парақтан оқу дағдыларын жетілдіреді;

4) тремоло тәсіліне ие;

5) орындалатын шығармаларды талдай біледі;

6) төрт белгіге дейін ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, үшдыбыстылықты, 3 белгіге дейін қоса алғанда үндестілігі екі октавадағы арпеджио, этюдтер мен жаттығуларды, пьессаларды, ансамбльдегі пьессаларды қоса алғанда орындайды;

7) кіші барабанда түрлі ритмдік ара қатынастағы триольді ритмдерді, этюдтерді орындайды;

8) «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып» ойнаудың бастапқы дағдыларына ие.

79. 4 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) орындаушылық аппаратты жетілдіру бойынша жұмысты әрі қарай жүргізу. Ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, бір белгіні қоса алғанда екі негізгі үндестілікте тура қозғалыстағы үшдыбысты арпеджионы жаттау. Кіші барабанда «қос» жаттығуын барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойғауға көшіп және бастапқы темпке келу арқылы жылдамдатуды үйрену. 3/8, 6/8 мөлшерлері. Ансамбльде, оркестрде ойнау. 9/8, 12/8 мөлшеріндегі жаттығулар. Триоли. Екі этюд. Ньюанстарға жаттығулар: пиано, меццесорто, форте, крещендо, димидуэндо. Үш нотадан құралған форшлаг;

2) барабанда ойнау техникасын одан әрі қарай дамыту;

3) ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, төрт белгіні дейін қоса алғанға дейінгі үндестілігі екі октаваға дейінгі айналымда және тура қозғалыстағы үшдыбысты арпеджио жаттау. Темпте барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнауға көшіп және бастапқы қайта оралып «Қос соққылар» жаттығуын орындау;

4) триольді және дуольді ритмді бір-бірімен байланыстыру арқылы одан әрі меңгеру;

5) оркестрлік партияларды парақтан оқу дағдыларын дамыту. Табақта, үлкен барабанда, дабылда, үшбұрышта ойнау тәсілдерін меңгеру;

6) білім алушы оқу жылының ішінде ксилофонда: мажорлық және минорлық гаммаларды, барлық үндестіктегі үшдыбысты арпеджионы, екі октавадан тура қозғалыстағы және айналымдағы, тремолоны орындау тәсілдері, ансамбльде орындалатын пьессаларды қоса алғанда 4-6 жаттығулар және этюдтер, 4-6 пьесаларды үйренеді;

7) білім алушы кіші барабанда триольді және дуольді ритмдердің түрлі ритмдегі ара қатынасын, барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып орындауды дамытуды жалғастыру үшін әр қолмен үш соққыдан жылдамдату арқылы триолиді, 3/8, 6/2 мөлшердегі қос жаттығуларды, үш нотадан форшлагты, парақтан оқудың 4-6 жаттығулары, 5-7 этюдті меңгереді.

80. 4 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіші барабанға арналған жаттығулар.

2-тақырып. Орындаушылық аппаратты жетілдіру бойынша жұмысты әрі қарай жалғастыру: мажорлық және минорлық гаммалар, тура қозғалыстағы екі негізгі үндестіліктегі бір белгіге дейін қоса алғандағы үш дыбыстылық арпеджио. Этюдтерді, пьесаларды жаттау.

3-тақырып. Музыканы тыңдау. Соқпалы аспаптарда ойнайтын атақты орындаушылардың шығармашылығымен танысу. Шығармаларды талдау.

4-тақырып. Кіші барабан. Кіші барабанға арналған ритмдік жаттығулар. Темппен, барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнауға көшу және алғашқы қарқынға келу арқылы «Қос соққы» жаттығулары. Мөлшері 3/8, 6/8. Екі этюд. Фортепианомен екі пьеса.

5-тақырып. Ансамбльде, оркестрде ойнау.

6-тақырып. 9/8, 12/8 мөлшеріндегі жаттығулар. Триоли. В. Осадчуктың I дәптерінен екі этюд. Ньюанстарға жаттығулар: пиано, меццесорто, форте, крещендо, димидуэндо. Үш нотадан форшлаг.

7-тақырып. Кіші барабандарға арналған этюдтер. Ойнау техникасын дамыту. 6 этюд.

8-тақырып. Шығармалармен жұмыс. Орындалатын шығарманы, талдап, қатесін түзеп, мәтінді нақты орындай білу.

9-тақырып. Түрлі сипаттағы пьесаларды жаттау.

10-тақырып. Парақтан оқу. Оркестрлік партиялардың парақтан ноталарды оқу дағдыларын дамыту.

11-тақырып. Тремоло тәсілдерін иелену. Қайталанған соққылар мен кері серпілістерді жаттықтыру (отдробки).

12-тақырып. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, тура қозғалыстағы екі негізгі үндестіліктегі төрт белгіге дейін қоса алғандағы үшдыбыстылық арпеджио. Жеделдетумен, Барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнауға көшу және алғашқы қарқынға келу арқылы «Қос» жаттығулары.

13-тақырып. Тремолоны орындау әдістері. Ансамбльдегі орындалатын пьесаларды қоса алғанда жаттығуларды, этюдтерді, пьесаларды жаттау.

14-тақырып. 3/8, 6/2 мөлшердегі «қос» жаттығуларын кіші барабанда жаттау. Үш нотадан форшлаг, триольді және дуольді ритмді бір-бірімен байланыстырып одан әрі меңгеру.

15-тақырып. Табақтарда, үлкен барабандарда, дабылда, үшбұрышта ойнау тәсілдерін меңгеру.

81. 4 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) талаптарға сәйкес негізгі музыкалық терминдерді біледі;

2) оркестрлік партиялардың парақтан оқу дағдыларын дамытады;

3) табақтарда, үлкен барабандарда, дабылда, үшбұрышта ойнау тәсілдерін біледі;

4) ксилофонда мажорлық және минорлық гаммаларды, тура қозғалыстағы және екі октавадағы айналымдағы барлық үлесімділіктегі үшдыбыстылық арпеджионы, ансамбльдегі пьессаларды қоса алғанда этюдтерді, пьессаларды орындайды;

5) кіші барабанда түрлі ритмдік ара қатынастағы триольді және дуольді ритмдерде орындайды, триольді жылдамдатумен әр қолмен үш соққыдан «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып» орындауды дамытуды жалғастыру үшін, 3/8, 6/2 мөлшердегі қос жаттығулар, үш нотадан, жаттығудан, этюдтан форшлаг;

6) табақтарда, үлкен барабандарда, дабылда, үшбұрышта ойнау тәсілдерін біледі.

82. 5 сынып бойынша болжамды бағдарламалық талаптар:

1) барабанда ойнау аппаратын одан әрі жетілдіру. Қос жаттығулар, түрлі ньюанстардағы барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнау. Ксилофондағы гаммалар. Соқпалы аспаптарда ойнаудың техникалық дағдыларын дамыту;

2) ноталарды парактан оқу дағдысын одан әрі дамыту;

3) мажорлық және минорлық гаммалар, барлық үндестіліктегі үшдыбыстылық және арпеджио, 6-8 этюдтер мен жаттығулар, 5-7 пьессалар айналымдарымен доминантсептаккордтар мен кішірейтілген септаккордтар;

4) триольдердің, квартольдердің, квинтольдердің, секстольдердің, форшлагтардың түрлі нұсқалары, «фортеға» дейінгі ньюанстармен «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнау», 10-15 этюдтер ырқақтық байланысы.

83. 5 сыныптың оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіші барабанда «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам қос соққыларды ұру» жаттығулары. Орындаушылық аппараттарды одан әрі жетілдіру. Қос соққыларға арналған жаттығулар, түрлі ньюанстардағы барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып ойнау.

2-тақырып. Кіші барабандар үшін этюдтер. 1 дәптер. Ксилофондағы гаммалар. Соқпалы аспаптарда ойнаудың техникалық дағдыларын дамыту.

3-тақырып. Ксилофон. Тура қозғалыстағы үшдыбысты мажорлық пен минорлық (үйлесімді, сазды), арпеджио және 6 белгіге дейін қоса алғанда айналысы екі октавадан.

4-тақырып. Кіші барабанға, қоңырау және ксилофонға арналған шығармалармен жұмыс. кіші барабан үшін фортепианомен шығармалар, ксилофон үшін пьессалар, қоңыраулар үшін пьессалар.

5-тақырып. Шығармалар образдарымен жұмыс.

6-тақырып. Парақтан оқу, ансамбльде, оркестрде ойнау. Ансамбльдегі пьессалар, оркестрдегі пьессалар.

7-тақырып. Тремоло тәсілдерін меңгеру. Соқпалы құралдарда ойнау. Кіші барабанда (отдробки) қайталанған соққылар мен кері серпілістерді жаттықтыру.

8-тақырып. Соқпалы құралдар.

9-тақырып. Қорытынды емтиханға дайындық.

84. 5 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) мажорлық және минорлық гаммаларды, барлық үндестіліктегі үшдыбыстылық және арпеджио, айналымдарымен доминантсептаккордтар және кішірейтілген септаккордтарды, этюдтерді, жаттығуларды, пьессаларды орындай алады;

2) кіші барабанда триольдердің, квартолбдердің, квинтольдердің, секстольдердің, форшлагтардың түрлі нұсқаларын, «пианодан» «фортеға» дейінгі ньюанстардағы «барабанды екі таяқшамен кезекпен жылдам ұрып» орындай алады.

85. Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Түлек:

- 1) отандық, шетелдік композиторлардың шығармашылығын;
- 2) соқпалы аспаптардың көркемдік орындаушылық мүмкіндіктерін;
- 3) музыкалық жанрларды және негізгі стильдік бағыттарды;
- 4) түрлі жанрдағы музыкаларды;
- 5) әлемдік музыкалық мәдениеттің үздік үлгілерін;
- 6) музыкалық сауат негіздерін;
- 7) музыка өнерінде қолданылатын музыкалық көркемдіктің негізгі құралдарын;
- 8) жиі қолданылатын музыкалық терминдерді;
- 9) бағдарлама талаптарына сәйкес түрлі стильдер мен жанрдағы шығармалардан тұратын соқпалы аспаптар арналған репертуарды біледі.

86. Түлек:

- 1) соқпалы аспаптарда түрлі жанрдағы және стильдегі музыкалық шығармаларды өз бетінше үйренуді;
- 2) соқпалы аспапта оңай музыкалық шығармаларды жаттау кезінде техникалық қиындықтарды өз бетінше жеңуді;
- 3) соқпалы аспапта музыкалық шығармаларды орындау кезінде көркем бейнені құруды;
- 4) үйренген музыкалық шығармаларды сауатты орындауды;
- 5) музыкалық шығарма мәнмәтінінде мәнерлеу құралдарының рөлін түсіндіре отырып, ноталық мәтінді талдауды;
- 6) соло, ансамбльде және оркестрде ойнауды;
- 7) дыбыстық техникамен жұмыс жасауды;

8) соқпалы аспаптардың тембрлік алуан түрін қолдануды біледі.

87. Түлекте:

1) авторлық мәтінді барынша сенімді жеткізуге арналған соқпалы аспаптардың көптеген мүмкіндіктерін қолдануға мүмкіндік беретін орындаушылық білім, білік, дағдылар кешені, әртүрлі кезеңдердің, стильдегі, бағыттағы, жанрдағы және формадағы музыкалық шығармалардан құралған репертуарды өз бетінше жинақтау;

2) музыкалық шығармаларды парақтан оқу білігі, жеңіл музыкалық шығармаларды есту бойынша теру және оқу

3) ансамбльде ойнау негіздері;

4) білім алушының көркемдік талғамы;

5) мәнерліктің музыкалық-орындаушылық құралдарын қолдану дағдылары;

6) есту қабілетін бақылауды тәрбиелеу және орындау процесін басқара білігін;

7) мәнерліктің музыкалық-орындаушылық құралдарын қолдану дағдылары, орындалатын шығармаларға талдау жасау, әртүрлі орындау техникасының түрін иелену, көркемдігі жағынан ақталған техникалық тәсілдерді қолдану бойынша дағдысы;

8) орындалатын шығармаларды теориялық талдау дағдысы;

9) жеке орындаушы ретінде концертке дайындық жұмыс дағдысы;

10) ұжымдық шығармашылық қызметі дағдылары қалыптасқан.

88. Бақылау түрлері және бағдарламаны игеру нәтижелерін бағалау өлшемшарттары.

Үлгерімді бақылаудың мақсаты: білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижеліліктерін анықтау.

Білімді бағалау білім беру сапасын бағалаудың негізгі элементтерінің бірі, педагогикалық жүйенің маңызды компоненті және оқу процесінің бөлігі болып табылады. Музыкалық білім беруде нәтижелерді бағалау өлшемдері пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан құралады.

89. Білім сапасын бағалау бақылаудың барлық түрін қамтиды. Олардың әрқайсысы белгілі бір оқу-әдістемелік міндеттерді шешуге бағытталған, мақсаттары, міндеттері мен формалары бар.

Бағдарламаны игеру нәтижелерін бақылау түрлері. Балалар музыка мектептеріндегі және өнер мектептерінің музыка бөлімдеріндегі үлгерімді бақылаудың негізгі түрлері болып ағымдық, аралық және қорытынды бақылау, қорытынды аттестаттау табылады:

1) ағымдық бақылау әр тақырып және тарау бойынша бағдарламалық материалдарды меңгерулерін тексеру мақсатында білім беру бағдарламасына сәйкес жеке сабақ процесінде өткізіледі;

2) аралық бақылау білім алушының пәннің белгілі көлемінің

мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында сынақ немесе емтихан түрінде өткізіледі;

3) қорытынды бақылау үлгілік оқу жоспарында қарастырылған және білім алушының пәнді аяқтағаннан кейін оның мазмұнын меңгеру сапасын бағалау мақсатында оқу жылының соңында емтихан түрінде өткізіледі. Оған дайындалу барысында оқу материалдарын тереңірек жалпылау және жүйелеу процесі іске асырылады.

90. Емтиханға баға қою барсында білім алушының аспапты тиісті деңгейде игеруі, көркемдік бейненің толық және сенімді ашылуы, орындалып отырған шығарманың стилін түсінуі және орындаушылық интерпретацияда көрсете алу сияқты өлшемдер ескеріледі.

91. Білім алушыны қорытынды аттестаттау оның білім беру бағдарламасында қарастырылған пәннің көлемін меңгеру дәрежесін анықтау мақсатында өткізіледі.

92. Аралық аттестаттауды өткізу кезіндегі бағалау өлшемшарттары.

«Өте жақсы» бағасы. Көркемдік жағынан мағыналы, техникалық жағынан мәтіндік кемшіліксіз сапалы орындауы. Оқытудың осы кезеңінің талаптарына сәйкес келетін орындаушылық техникасын, мәнерлік құралдарын меңгеруі.

«Жақсы» бағасы. Көркемдік-музыкалық жеткізуі анық сауатты орындауы, бірақ көркемдік, сондай-ақ техникалық жағынан біраз кемшіліктерінің болуы.

«Қанағаттанарлық» бағасы. Көптеген кемшіліктермен орындауы (сәтсіз мәтін, техникалық дамунда, аппаратында ақаулардың болуы, орындалған шығарманың көркем бейнесі туралы түсініктің аздығы).

«Қанағаттанарлық емес» бағасы. Бағдарламаны жиі үзіліспен, жаттанды мәтіндік қателермен, үй тапсырмасының үнемі орындалмағандығының салдарынан көлемін толық ашпауы.

93. Бітіру емтиханының қорытындысы бойынша «өте жақсы», «жақсы», «қанағаттанарлық», «қанағаттанарлық емес» бағасы қойылады.

Бітіруші қорытынды аттестациядан өту кезінде бағдарламаның талаптарына сәйкес білімін, білігін және дағдысын көрсетеді, оның ішінде:

1) кәсіби терминологияны, репертуарды, оның ішінде ансамбльдік репертуарды білуі;

2) орындалатын шығармалардың көркемдік бейнесі мен стилін жеткізуге арналған аспапты меңгерудің жеткілікті техникалық деңгейі;

3) музыкалық шығармаларды соқпалы аспапта соло, ансамбльдe/оркестрде сауатты орындай білуі.

94. Сыныптар бойынша білім алушының орындауына бақылау-бағдарламалық талаптар.

1 сынып. Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, екі белгіні қоса алғанға дейінгі екі октавадағы

үшдыбысты арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд, 4-6 пьеса, ансамбльдік шығармаларды қоса алғанда.

Кіші барабан: жеңіл жаттығулар.

2 сынып. Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, екі белгіні қоса алғанға дейінгі екі октавадағы үшдыбысты арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд, 2-3 пьеса, ансамбльдік шығармаларды қоса алғанда.

Кіші барабан: жеңіл жаттығулар.

Төртінші тоқсандағы аттестация формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, үш белгіні қоса алғанға дейінгі үш октавадағы үшдыбысты арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд, 2-3 пьеса, ансамбльдік шығармаларды қоса алғанда.

Кіші барабан: жеңіл жаттығулар.

3 сынып. Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, қос соққылармен (қарапайым) ойнаудағы үш белгіге дейін үш октавадағы үшдыбыстық айналымдағы арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд, 2-3 пьеса.

Кіші барабан: жаттығулар (қостан әр қолға үш соққыдан).

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, *allegro* темпінде қоспен соққымен ойнау, (пиано және форте) триольді негізде жаттығулар, үш белгіге дейін үш октавадағы үшдыбыстық айналымдағы арпеджио.

Кіші барабан: қос соққылар, триоль және әр қолмен төрт соққыдан ұруға арналған жаттығулар (қалыпты ойнай алады), 4-6 жаттығу, этюд, 2-3 пьеса, оның ішінде ансамбльдік шығармалар.

4 сынып. Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: бақылау жұмысы. Бақылау жұмысының бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, үш нотадан, төрт нотадан ойнау, диатоникалық мәнер бойынша жоғары 4 белгіге дейін үш октавадан үш дыбыстық айналымдағы арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд, оның ішінде 1 этюдті жатқа орындау, аккомпанементпен орындалатын 2-3 пьеса, ансамбльдік шығармаларды қоса алғанда.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақтың бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, төрт белгіге және соңына дейін үш октавадан үш дыбыстық айналымды арпеджио.

Соқпалы қондырғыда ойнау: 1 және 2 жаттығу.

5 сынып. Үшінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ. Техникалық сынақтың бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және

минорлық гаммалар, бес белгіге дейін viva-ға (тез) дейін қосылады үш октавадағы үш дыбыстық айналымдағы арпеджио.

Соқпалы қондырғыда ойнау: қарапайым ритмдер: 3, 4 жаттығу.

Кіші барабан: ноталарды парактан оқу.

Төртінші тоқсандағы аттестаттау формасы: техникалық сынақ, бітіру емтиханы.

Техникалық сынақтың бағдарламасы. Ксилофон: мажорлық және минорлық гаммалар, алты белгіге дейінгі үш октавадан үшдыбыстық айналымдағы арпеджио, 4-6 жаттығу, этюд; 2-3 пьеса, бір ірі нысанды шығарма (концерт немесе концертино).

Маримба: төрт саусақпен жеке орындалатын пьеса, екі литаврға арналған пьеса.

Бітіру емтиханының болжамды бағдарламасы: мажорлық және минорлық бір гамма (үйлесімді және сазды), үш дыбысты арпеджио, төрт белгіге дейінгі екі октавадан тура қозғалыстағы және айналымдағы септаккордтар.

**Образовательная программа по предмету «Ударные инструменты»
детских музыкальных школ и музыкальных отделений
детских школ искусств**

1. Образовательная программа по предмету «Ударные инструменты» для детских музыкальных школ и музыкальных отделений школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, задачи, сроки обучения, содержание, программные требования по каждому классу, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, ожидаемые результаты освоения предмета, критерии оценки результатов обучения.

2. Терминология, используемая в Программе:

1) ада́жио – медленный музыкальный темп, вторая степень главных музыкальных движений, более быстрый, чем ларго (самый медленный темп), но медленнее анданте;

2) анданте – музыкальный термин, в музыке им обозначают скорость, с которой должно воспроизводиться музыкальное произведение, и соответствует темпу в диапазоне от 76 до 108 ударов в минуту, располагается посередине между адажио и модерато;

3) аппликатура – порядок расположения и чередования пальцев при игре на музыкальном инструменте;

4) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано, некоторых клавишных (ксилофон, виброфон) и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

5) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано, некоторых клавишных (ксилофон, виброфон) и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

6) дробь – приём игры на барабане - быстрая смена ударов палочками;

7) вибрато (тремоляция) – периодические изменения высоты, силы (громкости) или тембра музыкального звука или пения. В струнных инструментах вызывается колебаниями пальца.

8) глиссандо – музыкальный термин, штрих, означающий плавное скольжение от одного звука к другому; даёт колористический эффект;

9) димидуэндо – музыкальный термин, обозначающий постепенное уменьшение силы звука;

10) доминантсептаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или могут быть расположены по терциям;

11) крещендо – музыкальный термин, обозначающий постепенное увеличение силы звука;

12) метроном – прибор, отмечающий короткие промежутки времени равномерными ударами;

13) мецце форте – динамика в музыке совокупность понятий и нотных обозначений, связанных с оттенками громкости звучания;

14) гамма в теории музыки – звукоряд неопределённой протяжённости, соседние ступени которого отстают друг от друга на целый тон или полутон. Под гаммой в школьной исполнительской практике подразумевают восходящие либо нисходящие октавные звукоряды;

15) модерато – музыкальное обозначение темпа: умеренно, между анданте и аллегро;

16) мажор в музыке – один из двух ладов гармонической тональности. Характерная особенность мажорного звукоряда – его третья ступень, отстоящая от первой ступени на большую терцию;

17) минор в музыке – один из двух ладов гармонической тональности. Характерная особенность минорного звукоряда – его третья ступень, отстоящая от первой ступени на малую терцию;

18) остинато (итальянское *ostinato*, от латинского *obstinatus* – упорный, упрямый) – метод и техника музыкальной композиции, многократное повторение мелодической фразы (мелодическое остинато), ритмической фигуры (ритмическое остинато) или гармонического оборота (гармоническое остинато);

19) исполнительский аппарат – совокупность физиологических органов, участвующих в игровом процессе и связанных между собой сложной нервно-мышечной деятельностью;

20) септаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или могут быть расположены по терциям;

21) тремоло – разновидность мелизма. Приём игры на струнных, клавишных, ударных и других музыкальных инструментах: многократное быстрое повторение одного звука либо быстрое чередование 2 несоседних звуков, 2 созвучий;

22) триоль – группа из трёх нот одинаковой длительности, в сумме по времени звучания равная двум нотам той же длительности;

23) трезвучие – аккорд, состоящий из трёх звуков, расположенных по терциям;

24) форте – динамика в музыке совокупность понятий и нотных обозначений, связанных с оттенками громкости звучания;

25) штрихи – способ (приём и метод) исполнения нот, группы нот, образующих звук.

3. Цель программы: создание условий для развития музыкально-творческих способностей обучающихся на основе приобретенных знаний, умений и навыков игры на ударных инструментах.

4. Задачи программы:

Обучающие:

1) овладение знаниями, умениями и навыками игры на ударных инструментах, позволяющими грамотно исполнять музыкальные произведения соло и в ансамбле;

2) освоение и исполнение на ударных инструментах произведений различных жанров и форм в соответствии с программными требованиями;

Развивающие:

1) развитие гармонического слуха, чувства ритма, музыкальной памяти, творческого воображения, артистических способностей;

2) формирование образного мышления, эмоционального восприятия музыки, позитивной мотивации учащихся к творческой деятельности;

3) расширение музыкального кругозора, развитие индивидуальных способностей обучающегося;

Воспитательные:

1) воспитание музыкального, исполнительского вкуса, правильного восприятия музыки, умения слушать музыкальное произведение;

2) воспитание любви к искусству через освоение отечественных и мировых культурных ценностей, традиций, лучших образцов народного творчества;

3) духовное, нравственное, эстетическое, патриотическое, интернациональное воспитание путём познания музыкального искусства;

3) формирование у обучающегося осознанной мотивации к продолжению профессионального обучения.

5. Срок реализации программы – 5 лет. По решению педагогического совета школы срок освоения образовательной программы может быть увеличен на один-два года для детей, не закончивших основное, общее среднее образование, но планирующих поступление в организации, реализующих образовательные программы технического и профессионального образования в области музыкального искусства.

6. Программа предназначена для обучения детей с 9-летнего возраста, желающих овладеть приёмами игры на ударных инструментах в объёме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта-любителя.

7. Программа рассчитана на детей различной степени музыкальной одарённости, подготовки и общего развития. Объем учебной нагрузки определяется типовым учебным планом. Освоение программы завершается итоговой аттестацией.

8. Для достижения цели программы педагог опирается на следующие основные принципы, способствующие эффективности образовательного процесса только во взаимосвязи:

1) систематичность и регулярность занятий;

2) целенаправленность учебного процесса;

3) последовательность и системность;

- 4) доступность и индивидуализация;
- 5) постепенное повышение требований к работе и доведение до конца начатого дела;
- 6) сознательность и активность;
- 7) повторяемость материала;
- 8) наглядность;
- 9) единство теоретической и практической деятельности обучающегося;
- 10) учет возрастных и индивидуальных особенностей обучающегося;
- 11) сочетание индивидуальных и групповых форм обучения.

9. Программа реализуется посредством личностно-ориентированного образования, обеспечивающего творческое и духовно-нравственное самоопределение ребенка, вариативности образования, направленного на индивидуальную траекторию развития личности.

10. Программа ориентирована на выработку у обучающихся личностных качеств, способствующих:

- 1) освоению обучающимися знаний, умений и навыков игры на ударных инструментах, позволяющих творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;
- 2) приобретению обучающимися опыта творческой деятельности;
- 3) овладению обучающимися духовными и культурными ценностями народов мира;
- 4) получению музыкального образования и приобщения к музыкальной культуре;
- 5) формированию у обучающегося комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

11. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на:

- 1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей, с учетом его интеллектуально-личностных возможностей;
- 2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;
- 3) оказание помощи личности в самопознании, в формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, в преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;
- 4) оказание психологической помощи и поддержки обучающемуся в

соответствии с целями и задачами программы.

12. Для достижения поставленной цели и реализации задач предмета используются следующие методы обучения:

- 1) словесный (рассказ, беседа, объяснение);
- 2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);
- 3) практический (работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);
- 4) аналитический (сравнение, обобщение, развитие логического мышления);
- 5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления).

13. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося таких, как физические данные, уровень развития музыкальных способностей. Весь процесс обучения строится от простого к сложному.

14. Формы занятий:

- 1) практические: приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;
- 2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;
- 3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);
- 4) конкурсы;
- 5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке);
- 6) урок-экскурсия.

15. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений происходит в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, а музыкальное воспитание и развитие их основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

16. Особенностью программы является ее общеразвивающая направленность на приобретение детьми знаний, умений и навыков игры на ударных инструментах, опыта творческой деятельности, приемов сольного и ансамблевого исполнительства.

17. Основная практическая задача коллективного музицирования – формирование специальных ансамблевых навыков игры, которые предполагают умение слушать звучание ансамбля, ощутить единый ритмический пульс, играть согласованно и художественно в изменчиво-гибком ритме, совместно исполнять, взаимодействовать с участниками

ансамбля.

18. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающегося, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых и предметных компетенций (освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета).

19. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, на котором обучающийся получает теоретические знания одновременно с практикой. Индивидуальные формы занятий полезно сочетать с игрой в ансамбле с педагогом или другими учащимися. Для каждого обучающегося применяются разные формы, темп и методы ведения урока.

20. Наряду с уроком возможны внеурочные формы работы:

- 1) самостоятельные занятия по подготовке учебной программы;
- 2) подготовка к контрольным урокам, зачетам и экзаменам;
- 3) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 4) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 5) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев и другие;
- 6) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

21. Специфика индивидуального обучения предполагает вариативность выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

22. Выбор репертуара для работы в классе зависит от индивидуальных особенностей каждого конкретного обучающегося, его музыкальных данных и трудоспособности.

23. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

24. Подбирая программный репертуар, педагог руководствуется следующими принципами, как художественная ценность, воспитательное значение, доступность музыкального текста, разнообразие жанров и стилей, логика компоновки будущей концертной программы.

25. В учебной работе используются переложения произведений, написанных для других инструментов, в которых сохранен замысел автора и широко использованы характерные особенности ударных инструментов.

В работе над музыкальными произведениями учитывается связь между художественной и технической сторонами изучаемого произведения.

26. Программа предусматривает внедрение интерактивных образовательных технологий, классической и нетрадиционной типологии уроков в современной музыкальной школе.

27. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимся. Индивидуальные формы занятий полезно сочетать с игрой в ансамбле с педагогом или другими обучающимися.

28. Программа занятий построена таким образом, что теоретические знания обучающийся получает одновременно с практикой.

29. Наряду с уроком возможны внеурочные формы работы:

- 1) игра в ансамбле;
- 2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев и др.;
- 5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

30. На основе образовательной программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

31. Структурные элементы рабочей учебной программы:

- 1) титульный лист;
- 2) пояснительная записка;
- 3) планирование учебной деятельности;
- 4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

32. На титульном листе размещаются основные сведения:

- 1) название организации образования;
- 2) название учебного предмета;
- 3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;
- 4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);
- 5) краткая информация о педагоге;
- 6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

33. Содержание пояснительной записки:

- 1) образовательная программа, учебные пособия, учебники, используемые в процессе обучения;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми и т.д.);

4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;

5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

34. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

35. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

1) перечень познавательной литературы для обучающегося;

2) перечень методической литературы для педагога;

3) перечень учебно-наглядных пособий.

36. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

37. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

38. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

39. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы реализации программы, концертные и экзаменационные программы могут значительно отличаться по уровню сложности.

40. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

41. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

42. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

43. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося

44. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку и другие.

45. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен и кюев, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

46. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

47. Репертуар систематически обновляется и расширяется, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

48. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

49. Педагог устанавливает степень завершенности работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный список за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

50. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

51. Недопустимо включение в индивидуальный план произведений, превышающих музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося и не соответствующие его возрастным особенностям.

52. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершенности работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

53. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;

- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен и танцев;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения с листа.

54. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

55. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных (слух, ритм, память);
- 2) соответствие исполнительского аппарата обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

56. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

Педагог учитывает все особенности ребенка и рационально использует эти данные в педагогическом процессе, культивируя и развивая положительные стороны.

57. Первые уроки посвящаются освоению приемов правильной постановки рук, способа извлечения звука, изучению аппликатуры и умению правильно обращаться с инструментом.

58. На начальном этапе работы педагог, по своему усмотрению, использует ограниченный звукоряд, оставляя на инструменте лишь необходимые пластинки, и постепенно добавляет новые звуки, расширяя диапазон до пентатоники и затем до полного семиступенного звукоряда.

59. В процессе игры на малом барабана педагог учит обучающегося ряду сложных координированных зрительных, слуховых, двигательных, волевых функций, посредством мышления учит определять положение нот на нотоносце, продолжительность звуков, громкость.

60. В процессе обучения игре на инструменте педагог объединяет различные пути музыкально-художественного воздействия и способы вызова всесторонней творческой активности обучающегося при выполнении любой задачи, как исполнение, сочинение, восприятие музыки.

61. Для выработки и накопления мастерства педагог подбирает технический материал – гаммы, специальные упражнения и этюды, которые являются составной частью воспитания исполнителя, музыканта.

62. Художественные способности обучающегося развиваются в комплексе. Проводится постоянный процесс над развитием слуховой активности обучающегося, который проявляется в первоначальном внутреннем слуховом представлении звучания, а затем в слуховом контроле над качеством исполнения.

63. Педагог постепенно вырабатывает у обучающегося автоматическую связь между желаемым звучанием и движением. Добиваясь необходимого звукового результата, обучающийся совершенствует свои исполнительские движения, физически приспособляясь к выполнению поставленной цели.

64. Основная задача при работе над гаммами: это улучшение качества исполнения. При исполнении гамм обучающийся учится слышать в гамме мелодическую линию звучания, играть выразительным звуком, вслушиваться в каждый звук и доводить его слухом до конца длительности.

65. Педагог продолжает закреплять игровые навыки, ведет поиск ощущения удобства в игре, отрабатывается пластика движений.

Перед обучающимся ставятся динамические и артикуляционные задачи, также задачи на координацию движений обеих рук в различных динамических и артикуляционных соотношениях.

66. Эффективным средством обучения и воспитания является опора на межпредметные связи, побуждая обучающегося к целостному познанию различных художественных явлений, стимулирующую их творческую активность. Межпредметные связи предмета «Ударные инструменты» с предметами типового учебного плана «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование».

67. Реализация программы обеспечивается педагогическими кадрами, имеющими специальное профессиональное (среднее или высшее) образование, соответствующее профилю преподаваемой дисциплины и систематически занимающимися, методической деятельностью и повышением своей квалификации.

68. Условиями реализации программы являются наличие:

- 1) комплекта ударных инструментов;
- 2) фортепиано;

- 3) пультов для нот;
- 4) проигрывающего устройства для прослушивания CD и DVD дисков;
- 5) аудио и видео аппаратуры;
- 6) образцов аудио и видео материалов (записи мастер-классов и выступлений);
- 7) фонограммы произведений;
- 8) нотной литературы, учебных сборников и пособий.

Занятия проводятся в просторном, хорошо освещенном, проветриваемом помещении, с хорошей акустикой.

69. Материально-техническая база детских музыкальных школ и детских школ искусств должна соответствовать санитарным, противопожарным нормам, а также нормам охраны труда.

70. Примерные программные требования в 1 классе:

1) обучающийся знакомится с группой ударных инструментов: ксилофон, малый барабан, с устройством инструментов, осваивает постановку рук и принципы звукоизвлечения;

2) занятия проводятся как на «подушке», так и непосредственно на инструменте. Отрабатываются одиночные удары как отдельно каждой рукой, так и в чередовании правой и левой. Мажорные гаммы до 1 знака, а также трезвучия;

3) малый барабан: занятия по постановке левой и правой рук особенно важны на начальном этапе обучения. Отработка одиночных ударов, также различных ритмических упражнений (четвертей, восьмых, шестнадцатых);

4) знакомство с приёмом тремоло. Обработка простейших приёмов исполнения тремоло и ритмических упражнений;

5) в течение учебного года обучающиеся осваивают на ксилофоне гаммы мажорные и минорные до 1 знака, упражнения в гаммах, 2-4 этюда, 4-6 пьесы; на малом барабане осваиваются 8-10 ритмических этюдов и упражнений.

71. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Знакомство с группой ударных инструментов. Теоретические сведения.

Функции ксилофона и малого барабана в оркестровой музыке. Правила безопасности на занятиях. Правила техники безопасности и пожарной безопасности.

Тема 2. Ксилофон: устройство инструмента и правила обращения с ним. История создания ксилофона. Понятия о ладах (минор, мажор). Определение на слух мажора и минора, выразительное значение этих ладов.

Постановка рук, упражнения одиночными ударами в спокойном темпе.

Тема 3. Малый барабан: устройство инструмента и правила обращения с ним. Постановка рук, упражнения на глухом барабане. Одиночные удары отдельно правой рукой и левой рукой. Ритмические упражнения для малого барабана.

Тема 4. Слушание музыки. Знакомство с творчеством известных исполнителей на ударных инструментах. Анализ произведений.

Тема 5. Основы музыкальной грамоты. Понятие о музыкальном звуке. Название звуков. Различение звуков по высоте. Знаки альтерации. Нотный стан (нотоносец). Расположение нот в скрипичном ключе. Длительности (целая, половинная, четвертная, восьмая, шестнадцатая). Размеры 2/4, 3/4, 4/4. Динамика (форте, пиано). Темпы - русское и итальянское обозначение: *moderato*, *andante*, *adagio*.

Тема 6. Упражнения, гаммы, этюды. Упражнения на глухом барабане. Одиночные ударные. Изучение этюдов, гамм.

Тема 7. Ксилофон: постановка рук. Разучивание и выполнение упражнений одиночными ударами (по подушке) в одном темпе. Отработка правильного и четкого движения рук в медленном темпе. Отработка правильного и четкого движения рук в умеренном темпе.

Тема 8. Разучивание и исполнение гаммы до мажор. Разучивание и исполнение гаммы ля минор. Разучивание и исполнение гамм и арпеджио. Разучивание и исполнение трезвучий в тональностях до мажор и ля минор четвертными и восьмыми длительностями в умеренном темпе (в 1 или 2 октавы). Выполнение упражнения в гаммах: по два и четыре удара на каждую ступень гаммы. Разучивание и отработка простейших приемов исполнения, тремоло и различных упражнений для его развития.

Тема 9. Малый барабан: постановка рук. Упражнения «простые двойки» в медленном темпе с постепенным ускорением и замедлением.

Тема 10. Работа над произведениями. Звукоизвлечение. Развитие координации, аппликатура, штрихи.

Тема 11. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в тональностях с одним знаком, четвертными и восьмыми длительностями. Упражнения для развития тремоло. Разучивание пьес.

Тема 12. Разучивание и отработка упражнений «простые двойки» в ровном темпе, в медленном темпе, с ускорением. Разучивание и отработка упражнений «простые двойки» с замедлением (для наиболее способных учеников – упражнение «сложные двойки» с отскоком. Разучивание и отработка упражнений на соотношение длительностей нот и пауз (целые, половинные, четвертные, восьмые, шестнадцатые) в размерах: 2/4, 3/4, 4/4, (с акцентом на сильной доле такта).

Тема 13. Чтение с листа. Воспитание направленного внимания.

Тема 14. Овладение приёмом тремоло. Ксилофон: упражнения в гаммах по два и четыре удара на каждую ступень гаммы. Простейшие приёмы исполнения тремоло и ритмические упражнения для его развития. Разучивание этюдов, пьес.

Тема 15. Малый барабан: тренировка повторных ударов и отскоков (отдробки). Ритмические упражнения для малого барабана.

72. Ожидаемые результаты освоения программы 1 класса.

К концу 1 класса обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

- 1) знает устройство ксилофона и малого барабана;
- 2) знает правила обращения с ксилофоном и барабаном;
- 3) знает постановку рук на ксифолоне;
- 4) выполняет на ксифолоне упражнения одиночными ударами (по одной пластине) в одном темпе;
- 5) умеет исполнять на ксифолоне упражнения играть двумя способами: кистями и с предплечьем;
- 6) знает основные музыкальные термины в соответствии с требованиями;
- 7) знает постановку рук, упражнения на глухом барабане;
- 8) умеет исполнять упражнения, гаммы, этюды на малом барабане;
- 9) владеет навыками контроля качества звучания и ритмической точности;
- 10) владеет начальными навыками чтения с листа;
- 11) владеет приёмами развития исполнения тремоло;
- 12) исполняет ритмические упражнения, этюды и пьесы на ксилофоне.

73. Примерные программные требования по 2 классу:

1) развитие игрового аппарата и технических навыков. Продолжение занятий по постановке рук на малом барабане. Разучивание на ксилофоне и малом барабане упражнений, гамм, этюдов. Чтение нот с листа. Развитие внимания, самоанализ. Овладение приёмом тремоло;

2) дальнейшее развитие исполнения с длительностями нот в различных комбинациях в размере 2/4, $\frac{3}{4}$, 4/4 в подвижном темпе. Нота с точкой. 4-6 упражнений или этюдов, пионерская барабанная дробь;

3) в течение учебного года необходимо освоить на ксилофоне мажорные и минорные гаммы, трезвучия, арпеджио в две октавы до 2-х знаков включительно, 8-10 упражнений или этюдов, 4-6 пьес, включая ансамблевые;

4) на малом барабане освоит несложные ритмические упражнения: восьмые, триоли, шестнадцатые, восьмая и две шестнадцатые, две шестнадцатые и восьмая, восьмая с точкой и шестнадцатая.

74. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Укрепление и развитие игрового аппарата. Совершенствование соразмерности силы ударов правой и левой рук. Ксилофон: гаммы мажорные и минорные в две октавы до одного знака включительно в прямом движении. Разучивание упражнений, пьес.

Тема 2. Слушание музыки. Знакомство с творчеством известных исполнителей на ударных инструментах. Анализ произведений.

Тема 3. Малый барабан. Упражнение «простые двойные» с ускорением и замедлением, «сложные двойные» в ровном умеренном темпе. Разучивание упражнений и этюдов.

Тема 4. Развитие технических навыков. Ксилофон: гаммы мажорные и минорные, арпеджио трезвучий в две октавы в тональностях до двух знаков включительно. Разучивание упражнений, пьес.

Тема 5. Малый барабан: нота с точкой (пунктирный ритм, по возможности - триоли в простейшем виде). Разучивание этюдов.

Тема 6. Работа над произведениями. Точное исполнение текста, штрихи. Динамика. Ксилофон: гаммы мажорные и минорные, арпеджио трезвучий в две октавы в тональностях до трех знаков включительно. Упражнения в гаммах по 2, 3, 4 удара на каждую ступень гаммы. Разучивание этюдов, пьес.

Тема 7. Малый барабан: Ритмические упражнения для малого барабана.

Тема 8. Чтение с листа. Самоанализ.

Тема 9. Приём тремоло. Ксилофон. Повторение пройденных гамм в две октавы в спокойном темпе. Упражнения и этюды. Пьесы различного характера.

Тема 10. Малый барабан: пионерский барабан. Разучивание этюдов. Развитие приёма тремоло (дробь).

75. Ожидаемые результаты освоения программы 2 класса.

К концу 2 класса обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

1) владеет соразмерностью силы ударов правой и левой рук на ксилофоне;

2) знает основные музыкальные термины в соответствии с требованиями;

3) исполняет на ксилофоне гаммы мажорные и минорные в две октавы до одного знака включительно в прямом движении;

4) владеет навыками контроля качества звучания и ритмической точности;

5) владеет начальными навыками чтения с листа;

6) исполняет на малом барабане упражнение «простые двойные» с ускорением и замедлением, «сложные двойные» в ровном умеренном темпе;

7) исполняет на ксилофоне мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в две октавы до двух знаков включительно, упражнения, этюды, пьесы, включая ансамблевые;

8) владеет техническими навыками игры на малом барабане, исполняет упражнения, этюды.

76. Примерные программные требования по 3 классу.

1) Дальнейшее совершенствование исполнительского аппарата на малом барабане. Развитие технических навыков исполнения на малом барабане. Разучивание упражнений на простейшие виды исполнения дроби.

2) Игра в ансамбле (оркестре). Развитие двигательных технических навыков игры на ксилофоне. Упражнения в различном движении: игра каждой рукой в отдельности и с чередованием рук.

3) Гаммы мажорные и минорные до четырёх знаков включительно в две октавы, арпеджио трезвучий в прямом движении. Разучивание упражнений, этюдов.

4) Работа над произведениями. Анализ музыкальных произведений. Технические трудности при разучивании музыкального произведения на ксилофоне.

5) Совершенствование навыков чтения с листа.

6) Овладение приемом тремоло.

7) В течение учебного года необходимо освоить на ксилофоне мажорные и минорные гаммы до четырех знаков, трезвучия, арпеджио в две октавы в тональностях до 3-х знаков включительно, 6-8 этюдов и упражнений, 4-6 пьес, включая пьесы исполняемые в ансамбле.

8) На малом барабане необходимо освоить различные ритмические соотношения триольных ритмов (восьмые триоли, шестнадцатые, четвертные), начальные навыки игры «дробь», чтение нот с листа, 6-8 этюдов.

77. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Ритмические упражнения для малого барабана

Тема 2. Дальнейшее совершенствование исполнительского аппарата. Упражнения на простейшие виды исполнения дроби. Упражнения «сложные двойки», простейшие виды исполнения дроби, триоли, восьмыми и шестнадцатыми нотами в размерах 4/4, $\frac{3}{4}$, 4/4, форшлаг из одной и двух нот, акценты. Разучивание упражнений и этюдов. Игра в ансамбле (оркестре).

Тема 3. Слушание музыки. Знакомство с творчеством известных исполнителей на ударных инструментах. Анализ произведений.

Тема 4. Ксилофон. Упражнения, гаммы, этюды. Развитие двигательных технических навыков. Гаммы мажорные и минорные до

четырёх знаков включительно в две октавы, арпеджио трезвучий в прямом движении. Разучивание упражнений и этюдов.

Тема 5. Работа над произведениями. Анализ исполнения. Разучивание пьес различного характера.

Тема 6. Чтение с листа. Воспитание внимания.

Тема 7. Овладение приемом тремоло. Тренировка повторных ударов и отскоков.

78. Ожидаемые результаты освоения программы 3 класса.

К концу 3 класса обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

1) знает основные музыкальные термины в соответствии с требованиями;

2) владеет техническими навыками игры на малом барабане, ксилофоне;

3) совершенствует навыки чтения с листа;

4) овладевает приемом тремоло;

5) умеет анализировать исполняемые произведения;

6) исполняет на ксилофоне мажорные и минорные гаммы до четырех знаков, трезвучия, арпеджио в две октавы в тональностях до 3-х знаков включительно, этюды и упражнения, пьес, включая пьесы, исполняемые в ансамбле;

7) исполняет на малом барабане различные ритмические соотношения триольных ритмов, этюды;

8) владеет начальными навыками игры «дробь».

79. Примерные программные требования по 4 классу.

1) дальнейшая работа по совершенствованию исполнительского аппарата. Разучивание на ксилофоне гамм мажорных и минорных, арпеджио трезвучий в прямом движении в две основные тональности до одного знака включительно. Разучивание на малом барабане упражнения «двойки» с ускорением, переходом на дробь и возвращением первоначальному темпу. Размер 3/8, 6/8. Игра в ансамбле, оркестре. Упражнения в размерах 9/8, 12/8. Триоли. Два этюда. Упражнения на нюансы: пиано, меццефортто, форте, крещендо, димидуэндо. Форшлаг из трёх нот;

2) дальнейшее развитие техники игры на барабане;

3) на ксилофоне разучивание гамм мажорных и минорных, арпеджио трезвучий в прямом движении и в обращении в две октавы в тональностях до четырех знаков включительно. Упражнения «двойки» с ускорением, переходом на дробь и возвращением первоначальному темпу;

4) дальнейшее освоение триольного и дуольного ритма в сочетании друг с другом;

5) развитие навыков чтения нот с листа оркестровых партий. Освоение приёмов игры на тарелках, большом барабане, бубне, треугольнике;

6) в течение года обучающийся разучивает на ксилофоне: мажорные и минорные гаммы, трезвучия арпеджио во всех тональностях, в прямом движении и в обращении в две октавы, приёмы исполнения тремоло, 4-6 упражнений и этюдов, 4-6 пьес, включая пьесы, исполняемые в ансамбле;

7) на малом барабане обучающийся осваивает различные ритмические соотношения триольных и двуольных ритмов, триоли каждой рукой по три удара с ускорением для продолжения развития исполнения «дробей», упражнения двойки, размером 3/8, 6/2, форшлаг из трёх нот, 4-6 упражнений, чтение нот с листа, 5-7 этюдов.

80. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Ритмические упражнения для малого барабана.

Тема 2. Дальнейшая работа по совершенствованию исполнительского аппарата. Ксилофон: гаммы мажорные и минорные, арпеджио трезвучий в прямом движении в две основные тональности до одного знака включительно. Разучивание этюдов, пьес.

Тема 3. Слушание музыки. Знакомство с творчеством известных исполнителей на ударных инструментах. Анализ произведений.

Тема 4. Малый барабан. Ритмические упражнения для малого барабана. Упражнения «двойки» с ускорением, переходом на дробь и возвращением первоначальному темпу. Размер 3/8, 6/8. Два этюда. Две пьесы с фортепиано.

Тема 5. Игра в ансамбле, оркестре.

Тема 6. Упражнения в размерах 9/8, 12/8. Триоли. Два этюда из I тетради В.Осадчука. Упражнения на нюансы: пиано, меццесорто, форте, крещендо, димидуэндо. Форшлаг из трёх нот.

Тема 7. Этюды для малого барабана. Развитие техники игры. 6 этюдов.

Тема 8. Работа над произведениями. Умение анализировать исполняемые произведения, исправление ошибок, точное исполнение текста.

Тема 9. Разучивание пьес различного характера.

Тема 10. Чтение с листа. Развитие навыков чтения нот с листа оркестровых партий.

Тема 11. Овладение приёмом тремоло. Тренировка повторных ударов и отскоков (отдробки).

Тема 12. Ксилофон: гаммы мажорные и минорные, арпеджио трезвучий в прямом движении и в обращении в две октавы в тональностях до четырех знаков включительно. Упражнения «двойки» с ускорением, переходом на дробь и возвращением первоначальному темпу.

Тема 13. Приёмы исполнения тремоло. Разучивание упражнений, этюдов, пьес, включая пьесы, исполняемые в ансамбле.

Тема 14. Разучивание на малом барабане упражнения «двойки», размером 3/8, 6/2. Форшлаг из трёх нот, дальнейшее освоение триольного и дуольного ритма в сочетании друг с другом.

Тема 15. Освоение приёмов игры на тарелках, большом барабане, бубне, треугольнике.

81. Ожидаемые результаты освоения программы 4 класса.

К концу 3 класса обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

1) знает основные музыкальные термины в соответствии с требованиями;

2) развивает навыки чтения нот с листа оркестровых партий;

3) знает приёмы игры на тарелках, большом барабане, бубне, треугольнике;

4) исполняет на ксилофоне мажорные и минорные гаммы, трезвучия арпеджио во всех тональностях, в прямом движении и в обращении в две октавы, упражнения, этюды, пьесы, включая пьесы, исполняемые в ансамбле;

5) исполняет на малом барабане различные ритмические соотношения триольных и дуольных ритмов, триоли каждой рукой по три удара с ускорением для продолжения развития исполнения «дробь», упражнения двойки, размером 3/8, 6/2, форшлаг из трёх нот, упражнений, этюды;

6) владеет приёмами игры на тарелках, большом барабане, бубне, треугольнике.

82. Примерные программные требования по 5 классу:

1) дальнейшее совершенствование исполнительского аппарата на барабане. Упражнения двойки, дробь в различных нюансах. Гаммы на ксилофоне. Развитие технических навыков игры на ударных инструментах;

2) дальнейшее развитие навыков чтения нот с листа;

3) гаммы мажорные и минорные, трезвучия и арпеджио во всех тональностях, доминантсептаккорды и уменьшенные септаккорды с обращениями, 6-8 этюдов и упражнений, 5-7 пьес;

4) ритмические соотношения триолей, квартолей, квинтолей, секстолей, различные варианты форшлагов, «дробь» в нюансах от «пиано» до «форте», 10-15 этюдов.

83. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Упражнения «двойки с переходом на дробь» на малом барабане. Дальнейшее совершенствование исполнительского аппарата. Упражнения двойки, дробь в различных нюансах.

Тема 2. Этюды для малого барабана. 1 тетрадь. Гаммы на ксилофоне. Развитие технических навыков игры на ударных инструментах.

Тема 3. Ксилофон. Мажорные и минорные (гармонические, мелодические), арпеджио трезвучий в прямом движении и в обращении в две октавы до 6 знаков включительно.

Тема 4. Работа над произведениями для малого барабана, колокольчиков и ксилофона. Произведения для малого барабана с фортепиано, пьесы для ксилофона, пьесы для колокольчиков.

Тема 5. Работа над образом произведения.

Тема 6. Чтение с листа, игра в ансамбле, оркестре. Пьесы в ансамбле, пьесы в оркестре.

Тема 7. Овладение приёмом тремоло. Игра на ударной установке. Тренировка повторных ударов и отскоков (отдробки) на малом барабане.

Тема 8. Ударная установка.

Тема 9. Подготовка к выпускному экзамену.

84. Ожидаемые результаты освоения программы 5 класса.

К концу 3 класса обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

1) умеет исполнять на ксилофоне гаммы мажорные и минорные, трезвучия и арпеджио во всех тональностях, доминантсептаккорды и уменьшенные септаккорды с обращениями, этюды, упражнения, пьесы;

2) умеет исполнять на малом барабане ритмические соотношения триолей, квартолей, квинтолей, секстолей, различные варианты форшлагов, «дробь» в нюансах от «пиано» до «форте».

85. Ожидаемые результаты освоения образовательной программы.

Выпускник знает:

1) творчество отечественных, зарубежных композиторов;
2) художественно-исполнительские возможности ударных инструментов;

3) музыкальные жанры и основные стилистические направления;

4) различную жанровую музыку;

5) лучшие образцы мировой музыкальной культуры;

6) основы музыкальной грамоты;

7) основные средства музыкальной выразительности, используемые в музыкальном искусстве;

8) наиболее употребляемую музыкальную терминологию;

9) репертуар для ударных инструментов, включающий произведения разных стилей и жанров в соответствии с программными требованиями.

86. Выпускник умеет:

1) самостоятельно разучивать музыкальные произведения различных жанров и стилей на ударном инструменте;

2) самостоятельно преодолевать технические трудности при разучивании несложного музыкального произведения на ударном инструменте;

3) создавать художественный образ при исполнении музыкального произведения на ударном инструменте;

4) грамотно исполнять изученные музыкальные произведения;

5) анализировать нотный текст с объяснением роли выразительных средств в контексте музыкального произведения;

6) играть соло, в ансамбле и оркестре;

7) работать со звуковой техникой;

8) использовать тембровое многообразие ударных инструментов.

87. У выпускника сформированы:

1) комплекс исполнительских знаний, умений и навыков, позволяющий использовать многообразные возможности ударных инструментов для достижения наиболее убедительной интерпретации авторского текста, самостоятельно накапливать репертуар из музыкальных произведений различных эпох, стилей, направлений, жанров и форм;

2) умения по чтению с листа музыкальных произведений, навыки подбора по слуху и чтения с листа несложных музыкальных произведений;

3) основы ансамблевого музицирования;

4) художественный вкус учащегося;

5) навыки по использованию музыкально-исполнительских средств выразительности;

6) навыки по воспитанию слухового контроля и умению управлять процессом исполнения;

7) навыки по использованию музыкально-исполнительских средств выразительности, выполнению анализа исполняемых произведений, владению различными видами техники исполнительства, использованию художественно оправданных технических приемов;

8) навыки теоретического анализа исполняемых произведений;

9) навыки репетиционно-концертной работы в качестве солиста;

10) навыки коллективной творческой деятельности.

88. Виды контроля и критерии оценок результатов освоения программы.

Цель контроля успеваемости: выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимися.

Контроль знаний является одним из основных элементов оценки качества образования, важнейшим компонентом педагогической системы и частью учебного процесса. Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании специфичны. Они складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

89. Оценка качества знаний охватывает все виды контроля. Каждый из них направлен на решение определенных учебно-методических задач, имеет свои цели, задачи и формы.

Виды контроля результатов освоения программы. Основными видами контроля успеваемости в детских музыкальных школах и музыкальных отделениях школ искусств являются текущий, промежуточный и итоговый контроль, итоговая аттестация:

1) текущий контроль проводится в процессе индивидуальных занятий в соответствии с образовательной программой с целью проверки усвоения программного материала по каждой теме и разделу;

2) промежуточный контроль проводится в форме зачета или экзамена с целью оценки качества освоения обучающимися содержания части объема предмета;

3) итоговый контроль предусмотрен типовым учебным планом и проводится в форме экзамена в конце учебного года с целью оценки качества освоения обучающимися содержания предмета после завершения ее изучения. При подготовке к нему происходит более углубленное обобщение и систематизация усвоенного материала.

90. При выведении оценки за экзамен учитываются следующие параметры как: демонстрация обучающимися должного уровня владения инструментом, полное и убедительное раскрытие художественного образа, понимание и отражение в исполнительской интерпретации стиля исполняемого произведения.

91. Итоговая аттестация обучающихся проводится с целью определения степени освоения ими объема предмета (дисциплины), предусмотренных образовательной программой.

92. Критерии оценки при проведении промежуточной аттестации.

Оценка «отлично». Художественно осмысленное, технически качественное исполнение без текстовых погрешностей. Владение исполнительской техникой, средствами выразительности, соответствующими требованиям на данном этапе обучения.

Оценка «хорошо». Грамотное исполнение с ясной художественно-музыкальной трактовкой, но с небольшими недочетами как в художественном, так и в техническом планах.

Оценка «удовлетворительно». Исполнение с большим количеством недочетов (недоученный текст, проблемы с техническим развитием, аппаратом, слабое представление о художественном образе исполняемого произведения).

Оценка «неудовлетворительно». Исполнение программы с частыми остановками, заученными текстовыми ошибками, неполного объема как следствие регулярного невыполнения домашнего задания.

93. По итогам выпускного экзамена выставляется оценка «отлично», «хорошо», «удовлетворительно», «неудовлетворительно».

При прохождении итоговой аттестации выпускник демонстрирует знания, умения и навыки в соответствии с программными требованиями, в том числе:

1) знание профессиональной терминологии, репертуара, в том числе ансамблевого;

2) достаточный технический уровень владения инструментом для воссоздания художественного образа и стиля исполняемых произведений;

3) умение грамотно исполнять музыкальные произведения соло, в ансамбле/оркестре, на ударном инструменте.

94. Контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся по классам.

1 класс. Форма аттестации в четвертой четверти: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в две октавы до двух знаков включительно, 4-6 упражнений, этюдов, 4-6 пьес, включая ансамблевые произведения.

Малый барабан: простые упражнения.

2 класс. Форма аттестации в третьей четверти: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в две октавы до трех знаков включительно, 4-6 упражнений, этюдов, 2-3 пьесы, включая ансамблевые произведения.

Малый барабан: простые упражнения.

Форма аттестации в четвертой четверти: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в три октавы до трех знаков включительно, 4-6 упражнений, этюдов, 2-3 пьесы, включая ансамблевые.

Малый барабан: простые упражнения.

3 класс. Форма аттестации в третьей четверти.: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио трезвучий в три октавы до трех знаков игра двойками (простыми), 4-6 упражнений, этюдов, 2-3 пьесы.

Малый барабан: упражнения (двойки по три удара на каждую руку).

Форма аттестации в четвертой четверти: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, игра двойками в темпе *allegro* (пиано и форте), упражнения на триольной основе, арпеджио развернутых трезвучий в три октавы до трех знаков.

Малый барабан: упражнения на двойки, триоли и по четыре удара каждой рукой (умение играть ровно), 4-6 упражнений, этюдов, 2-3 пьесы, в том числе ансамблевые произведения.

4 класс. Форма аттестации в третьей четверти: контрольная работа. Программа контрольной работы. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио развернутых трезвучий в три октавы до 4-х знаков игра

по три, четыре ноты, вверх по диатоническому ладу, 4-6 упражнений, этюдов, из них один из этюдов наизусть, 2-3 пьесы с аккомпанементом, включая и ансамблевые произведения.

Форма аттестации в четвертой четверти: технический зачет. Программа технического зачета. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио развернутых трезвучий в три октавы до четырех знаков.

Игра на ударной установке: 1 и 2 упражнения.

5 класс. Форма аттестации в третьей четверти: технический зачет. Программа технического зачета. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио развернутых трезвучий в три октавы до пяти знаков добавляется до *viva* (живо).

Игра на ударной установке: простые ритмы, 3, 4 упражнения.

Малый барабан: читка нот с листа.

Форма аттестации в четвертой четверти: технический зачет, выпускной экзамен.

Программа технического зачета. Ксилофон: мажорные и минорные гаммы, арпеджио развернутых трезвучий в три октавы до шести знаков, 4-6 упражнений, этюдов; 2-3 пьесы, одно произведение крупной формы (концерт или концертino).

Маримба: пьеса-соло четырьмя пальцами, пьеса для двух литавр.

Примерная программа выпускного экзамена: одна гамма мажорная и минорная (гармоническая и мелодическая), арпеджио трезвучия, септаккорды в прямом движении и в обращении в две октавы до четырех знаков.